

Hoofdstuk 5. Tekstkritiek.

Algemeen. In Hoofdstuk 1 heb ik al aangegeven dat ik bij mijn studie gebruik maak van het tekstkritisch apparaat van Biblia Hebraica, zij het bescheiden. Daarom kan ik er niet om heen hier iets van te zeggen. Misschien gaan bij dit onderwerp de wenkbrauwen fronsen. Wat, tekstkritiek? De Bijbel is toch onfeilbaar? Jazeker! Toch ben ik van mening dat het één het ander niet hoeft uit te sluiten. Het gaat er maar om wat men onder tekstkritiek verstaat. Want ik kan mij die frons best voorstellen. Immers, al spoedig gaat tekstkritiek over in Schriftkritiek. Daar moet men voor op zijn hoede zijn. Maar het is een feit dat de eigen handschriften van de diverse schrijvers van de Bijbel verloren zijn gegaan. Onze kennis van deze handschriften komt alleen tot ons via zogenaamde tekstgetuigen (zie hoofdstuk 4 van deze studie). Het is daarbij de vraag of deze tekstgetuigen de oorspronkelijke tekst op een betrouwbare manier hebben overgeleverd. Dus is een kritische benadering van de overgeleverde tekst op zijn plaats maar moet er niet in doorslaan.

Definitie. Zoals boven aangegeven, is de definitie van tekstkritiek van belang. Dr. C. van der Waal (in "Sola Scriptura", deel 1, Goes, 1979, pagina 10) omschrijft tekstkritiek als het wetenschappelijke onderzoek van zowel het Oude als het Nieuwe Testament om te komen tot een tekst die de oorspronkelijke tekst zo dicht mogelijk benadert. Dit wetenschappelijke werk gebeurt op grond van het onderzoek van de tekst zelf en van vergelijking met handschriften en oude vertalingen. Want wellicht zijn in de loop der eeuwen bij het overschrijven allerlei afwijkingen ontstaan.

Schriftgezag. Het rapport van de Gereformeerde Kerken over het Schriftgezag ("God met ons", Utrecht 1980, paginae 25 en 31) stelt dat aan de methoden van het historisch-kritisch onderzoek de tekstkritiek min of meer voorafgaat. Ook in de Nederlandse Hervormde Kerk kennen we het rapport "Klare wijn" met als ondertitel "Rekenschap over geschiedenis, geheim en gezag van de Bijbel", 's Gravenhage, 1967, dat al eerder een dergelijk geluid liet horen als "God met ons" zij het wat genuanceerder. Deze kerken zijn samengegaan met de Evangelisch Lutherse Kerk in het Koninkrijk der Nederlanden tot de "Protestantse Kerk in Nederland" met alle gevolgen voor het Schriftgezag. We bevinden ons met dit alles helaas op een glijdende schaal vooral als ik zie tot welke conclusies deze rapporten komen ondanks allerlei versluisende woorden.

Gods zorg. Ik ben het hartelijk eens met wat drs. W. C. Hovius opmerkt in "Aantekeningen bij het Oude Testament", Amersfoort, z.j., pagina 14, waar hij schrijft dat wij Gods wakende zorg over Zijn Woord hebben op te merken. Misschien kunnen we beter van "tekstbederf" door allerlei overschrijvingsfouten van de Oudtestamentische tekst spreken dan van tekstkritiek zoals Prof. Dr. A. H. Edelkoort opmerkt in "De handschriften van de Dode Zee", Baarn, paginae 41, 49, 57, 62-63.

Een voorzichtige conclusie mag zijn dat ik "bederf" in een Oudtestamentische tekst door overschrijvingen in de loop der tijden niet hoeft uit te sluiten maar alleen wanneer de betreffende tekst zoals die is overgeleverd geen zinnige verklaring biedt en op voorwaarde dat daardoor op de een of andere manier geen geweld aan het Goddelijke gezag van de Bijbel wordt gedaan.

Wanneer ik let op de oudheid van de Bijbel en de minutieuze zorg die de Masoreten 800 jaar lang besteed hebben aan de overgeleverde teksten zie ik de zorg van God voor de betrouwbaarheid en onvervalsheid van de tekst van het Oude Testament en daarin voor het Goddelijke gezag ervan ook in onze dagen.

Geen boek is zo dikwijls afgeschreven, vertaald, gelezen en onderzocht als de Bijbel. Aan geen enkel boek wordt zoveel moeite gegeven om het te verstaan en voor anderen begrijpelijk te maken dan juist aan dit Boek der boeken. De diepste reden hiervoor? Omdat in dit Boek God Zelf spreekt. Dat is ten diepste wat mij vandaag drijft tot onderzoek van de Bijbel. God heeft Zijn Geest aan het geschreven en gesproken Woord verbonden maar Hij heeft de werking van de Geest in het Woord (organische inspiratieleer) aan Zijn eigen ongebonden, soevereine wil voorbehouden. Op deze wijze belijden we het inwendige getuigenis van de Heilige Geest, dat wil zeggen dat deze Geest spreekt tot onze geest dat de dingen van Gods Woord waar zijn en ook waar zijn in ons.